

Viden til handling
på EUD

»» Det bedste ved min uddannelse som kok er, at jeg er blevet glad igen efter rigtig mange år i limboland og søgen efter MIG, og hvad der gjorde mig lykkelig - René Dif

FÅ 99 GODE
RÅD OG
VÆRKTØJER,
DER RYKKER
DINE ELEVER

10 TIPS

Bliv verdens
bedste faglærer

BOOST MOTIVATIONEN

Unge brænder for at skabe

DIFFERENTIERING

Gør forskel på dine elever

EVA giver stemme til den gode undervisning

CAMILLA HUTTERS
OMRÅDECHEF FOR UNGDOMSUDDANNELSE
PÅ DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

”Jeg trængte bare til at komme ud og gøre noget og skabe noget. Men der er aldrig nogen, der har prikket til mig og fortalt om erhvervsuddannelserne.” Sådan lyder det fra Rasmus, som er ved at uddanne sig som VVS-energispecialist, og som I kan læse om på side 8. Rasmus er med i projektet Unge Rollemodeller, hvor nuværende erhvervsuddannelseselever fortæller grundskoleelever og deres forældre om erhvervsuddannelserne.

Erhvervsuddannelser er en attraktiv og relevant uddannelsesvej. Det, der især virker attraktivt for mange unge, er, at undervisningen er anvendelsesorienteret, og at der er fokus på at lave konkrete produkter og løse opgaver for kunder. Her kan eleverne få lov at skabe noget selv – og det kan være med til at tiltrække elever som Rasmus.

Netop den gode og anvendelsesorienterede undervisning skal i højsædet, hvis EUD-reformen skal blive en succes. Det allervigtigste er at skabe et godt læringsmiljø og gode muligheder for, at alle elever kan lære noget.

”VOX – Viden til handling på EUD” er inspiration til, hvordan erhvervsskoler kan styrke undervisningen og samarbejdet med omverdenen – til fordel for elevernes læring. Med magasinet VOX vil vi på Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) give viden til handling og inspirere til kvalitet på EUD. Det gør magasinet med afsæt i aktuel viden om erhvervsuddannelserne og med blikket rettet mod elevernes læring.

VOX betyder ’stemme’, og vi vil med magasinet give stemme til den gode undervisning på EUD. Vi vil især give eleverne en stemme, for det er deres læring, der skal være i højsædet. Derfor sætter vi i magasinet fokus

på, hvad der er vigtigt, for at eleverne bliver motiverede og oplever, at de rykker sig læringsmæssigt.

At dømme efter elevernes udsagn har erhvervsuddannelserne rigtig gode forudsætninger for at lave motiverende og udbytterig undervisning. Mange elever motiveres af en undervisning, hvor de kan se, hvad de skal bruge deres viden til. Erhvervsuddannelsernes tætte kobling til virksomhederne og det klare erhvervsigte er med til at gøre undervisningen konkret og anvendelig for eleverne.

Der er imidlertid også plads til forbedring. Fx kan underviserne arbejde mere med at differentiere undervisningen og tilpasse den til de forskellige elevers forudsætninger. Tilsvarende er det en god idé at gøre mere ud af at inddrage eleverne som ressourcer ved at tage dem med på råd om, hvordan man skaber gode læringsmiljøer, og om, hvad der er god undervisning. Dertil kommer hele arbejdet med at tilpasse undervisningen til fremtidens kompetencebehov og teknologier.

VOX – Viden til handling på EUD er derfor et magasin til lærere, pædagogiske ledere og alle andre, der hver dag knokler for at lave gode erhvervsuddannelser. Det at uddanne dygtige faglærte er en ekstremt vigtig opgave, som stiller store krav til læreres og lederes kompetencer og løbende opdatering. Derfor har vi i magasinet samlet en række gode eksempler, redskaber og vidensinput. Vores sigte er at være med til at kvalificere den vigtige proces, det er at omsætte viden i god undervisningspraksis – og i sidste ende i læring hos eleverne.

Vi håber, at I som lærere og pædagogiske ledere vil lade jer inspirere af artiklerne i magasinet – og frem for alt, at I vil dele dem, drøfte dem og overveje, hvordan de forskellige input kan omsættes i undervisningen.

Rigtig god læselyst. ▀

» VOX betyder ’stemme’, og vi vil med magasinet give stemme til den gode undervisning på EUD

» For at blive rigtig dygtig skal man øve sig mindst **10.000 timer**

– Line & Jo

04

EUD PÅ INSTAGRAM

Hvordan ser erhvervsuddannelserne ud med elevøjne?

26

DET BEDSTE VED MIN UDDANNELSE

Line & Jo, René Dif og Mattias Tesfaye fortæller om det bedste ved deres erhvervsuddannelse

» De elever, som jeg er ude ved som rollemodel, ved ikke noget om erhvervsuddannelserne

–Rasmus Brudsø

16

GØR FORSKEL PÅ DINE ELEVER

Sådan differentierer du din undervisning

KOLOFON

VOX – Viden til handling på EUD
© Danmarks Evalueringsinstitut 2016

Redaktion
Mille Katrine Petersen (ansvarshavende)
Camilla Mehlsen

Design
Torsten Høgh Rasmussen

Illustrationer
Miss Lotion
Forsidefoto
Peter Helles Eriksen

Tryk
Rosendahls
ISBN 978-87-7958-891-2

www.eva.dk/VOX

08

MØD ROLLEMODELLEN RASMUS

For Rasmus er det vigtigt at fortælle skoleelever om mulighederne på EUD

10 VERDENS BEDSTE FAGLÆRER

10 tips til bedre undervisning

12 UNDERVISERE:

Ja tak til mere it

14 MOTIVATION

5 faktorer, der kan flytte dine elever

20 PROFESSIONELT FÆLLESSKAB

Farvel til den privatpraktiserende lærer

21 TEAMSAMARBEJDE PÅ HANSENBERG

Hvad virker?

23 SKOLE OG PRAKTIK

Styrk sammenhængen

EUD PÅ INSTAGRAM

Hvordan ser erhvervsuddannelserne ud med **elevøjne**? VOX bringer her en serie billeder fra elever og erhvervsskoleers Instagram-profiler.

annareinholdt
School project
#KTS

hansen_berg
Vores kokke og tjenere klarer det fantastiske godt. Hep hep #blivdigselv

Majellund
#juarhus
#myschool
#lovethisplace
#gartner

majellund
I've harvested tulips today
#juarhus

anelouise
Når bakterier bliver resistente, er det godt med værnemidler #sosu-uddannelsen

Er der vinduer på en erhvervsskole?

Erhvervsuddannelserne er ukendt land for en stor del af grundskoleeleverne, som derfor vælger erhvervsuddannelserne fra. Hvordan kan erhvervsskolerne styrke grundskoleelevernes kendskab til EUD og dermed **punktere myter og fordomme om EUD**?

AF ANNE SOPHIE MADSEN
SPECIALKONSULENT

” **JEG VIDSTE SLET** ikke, at der var vinduer, altså sådan som på en rigtig skole, jeg troede bare, at man skulle være i sådan en hal.”

Sådan lyder det fra en grundskoleelev, der for første gang besøger en erhvervsskole. For mange grundskoleelever er erhvervsuddannelserne ukendt land, som de ikke har noget forhold til.

I 2015 søgte 73,9 % af landets 9.- og 10.-klasseelever ind på gymnasiet, mens kun 18,5 % sendte en ansøgning af sted til en af erhvervsuddannelserne. De unge siger selv, at det er ønsket om en gymnasial uddannelse, der er den mest væsentlige grund til, at de ikke vælger en erhvervsuddannelse. Men bag dette ønske ligger også et manglende kendskab til erhvervsuddannelserne, ikke bare hos de unge selv, men også hos deres forældre og deres lærere i grundskolen. Det er svært at vælge en uddannelse, man ikke har nogen forestillinger om. Så hersker

» **Eleverne kan meget bedre identificere sig med en ung rollemodel end med vejledernes og lærernes beskrivelser**

de stereotype billeder, som eleven, der tror, at al undervisning på en erhvervsskole foregår i en maskinhal uden vinduer.

Slå vinduer og døre op

Hvad skal der til for at aflive myterne og give grundskoleeleverne bedre kendskab til erhvervsuddannelsernes muligheder? Erfaringer fra en lang række erhvervsskoler, grundskoler og UU-centre viser, at der er gode muligheder for at styrke elevernes, forældres og læreres kendskab til erhvervsuddannelserne.

Et bedre kendskab til erhvervsuddannelserne begynder med lærernes kendskab. Lærerne i grundskolen spiller en væsentlig rolle i elevernes (og forældrenes) valgprocesser. Men de fleste lærere har selv gået i gymnasiet og kender ikke særlig meget til erhvervsuddannelserne. De kan derfor ikke bringe disse perspektiver ind i dialogen med elever og forældre.

EVA's undersøgelse *Skolers arbejde med at forberede elever til ungdomsuddannelse* viser, at det har betydning for elevernes uddannelsesvalg, hvordan lærerne i skolen taler med eleverne om de forskellige ungdomsuddannelser. Eleverne bider mærke i, at lærerne fx

fremhæver vigtigheden af gode karakterer og studiekompetencer, hvis eleven skal i gymnasiet.

Samtidig oplever eleverne, at lærerne ser det som en selvfølge, at fagligt dygtige elever skal starte i gymnasiet frem for på en erhvervsuddannelse. Grundskolen er på den måde med til at skabe et hierarki i ungdomsuddannelserne.

Den bedste vej er konkret

Den bedste vej til bedre kendskab til EUD er konkrete erfaringer og relationer. Det har en række skoler og UU-centre erfaret gennem samarbejdsprojekter, der netop har haft til formål at få flere unge til at vælge en erhvervsuddannelse. Omdrejningspunktet er typisk vejledningen, faget Uddannelse og Job (tidligere UEA), valgfag, Åben Skole, introduktionskurser og brobygning.

I UU:Center syd, der dækker kommunerne Ishøj, Hvidovre, Brøndby og Vallensbæk, har man gennem en årrække arbejdet målrettet på at styrke kendskabet til erhvervsuddannelserne. Søren Elnebo Lau er leder af UU:Center syd og forklarer om baggrunden for samarbejdet med erhvervsskolerne: "I vores område har man søgt mod de gymnasiale uddannelser – også elever,

der ikke var uddannelsesparate til gymnasiet, eller som hellere skulle have orienteret sig mod erhvervsuddannelserne. Der har manglet kendskab til erhvervsuddannelserne blandt elever, forældre og lærere, og derfor har vi arbejdet intenst på at profilere EUD."

Brug for rollemodeller

UU:Center syd har i samarbejde med erhvervsskolerne i København og omegn været involveret i en lang række initiativer. Et af dem hedder Unge Rollemodeller. Rollemodellerne er en del af projektet Young Skills, der har som overordnet formål, at flere unge vælger og gennemfører en erhvervsuddannelse.

Rollemodellerne er nuværende elever på erhvervsuddannelserne, der fx kommer ud på skolerne som en del af vejledningen eller deltager i forældremøder.

"Mødet med rollemodellerne inspirerer, og det bliver meget tydeligere for eleverne og forældrene, hvad EUD egentlig handler om, og hvad man kan bruge uddannelserne til. Og så kan eleverne meget bedre identificere sig med en ung og de overvejelser, rollemodellerne selv har gjort sig, end med vejledernes og lærernes beskrivelser," siger Søren Elnebo Lau. ▀

signekatrinerasmussen
#frisørlivet
#CPHWEST
#kannuklippeetager

kjeldgaardlene
#autumn
#work
#juaarhus

sosu_diakonissestiftelsen
#sosu
#sosu_ucd #visøgerdemder-vilandredetgodt

sundace
Kæmpe højt niveau til #åretsretmedgris #hotelogrestaurationskolen

lilgulberg
så er jeg på #malkekursus #koldcollege #dyrepasser

MERE VIDEN

Rapporten *Skolers arbejde med at forberede elever til ungdomsuddannelse*

EVA 2015

60% af grundskolelærerne vurderer, at deres undervisning i høj grad forbereder eleverne til en gymnasial uddannelse.

14% af lærerne vurderer, at undervisningen forbereder eleverne til en erhvervsuddannelse.

43% af lærerne vurderer, de har et stort kendskab til det almene gymnasium.

12% af lærerne vurderer, at de har et stort kendskab til erhvervsuddannelserne.

SAMARBEJDE BYGGER BRO

Knap hver femte unge søger i dag ind på EUD. To aktuelle projekter giver grundskoleelever og deres lærere bedre indblik i EUD.

ELEVER TAGER VALGFAG PÅ EN ERHVERVSSKOLE

Munkebjergskolen i Odense samarbejder med Syddansk Erhvervsskole om udbud af valgfag og forlagt undervisning. Det hænger tæt sammen med den åbne skole, hvor målet er at øge samarbejdet med ungdomsuddannelserne i skolens nærområde.

Skolen har eksempelvis i samarbejde med erhvervsskolen etableret et biologi- og sciencevalgfag, hvor eleverne har undervisning i erhvervsskolens laboratorium. Lærere og elever er stadig forpligtet på læringsmålene, men tilrettelægger undervisningen i samarbejde med en faglærer fra erhvervsskolen.

Samarbejdet med erhvervsskolen bidrager til at øge både elevernes og lærernes kendskab til ungdomsuddannelserne. Elever og lærere får indblik i niveauet og de fysiske rammer på erhvervsskolerne. Samtidig får lærerne skabt et netværk til erhvervsuddannelserne.

munkebjergskolen.skoleporten.dk

BYG ET HUS

Byg et hus er et undervisningsprojekt til brug for 3.-6. klassetrin, der tilbydes i et samarbejde mellem Rybners Tekniske Skole og Esbjerg Kommune.

Målet er, at eleverne arbejder med og lærer skolens fag i praksisnære og anvendelsesorienterede undervisningsforløb. Og så giver projektet eleverne et stort kendskab til perspektiverne i erhvervsuddannelserne.

Undervisningsforløbet foregår kontinuerligt i perioder over fire skoleår. Klasserne arbejder hvert år i to til seks uger med projektet. Eleverne er organiseret i familier på fire-fem elever og bygger et hus i skala 1:20. Hvert år besøger klassen Rybners Tekniske Skole, hvor selve huset bygges/udbygges. Der er udarbejdet et lettilgængeligt undervisningsmateriale til projektet.

tekniskskoleesbjerg.dk/bygethus

 patrickreib
#erhvervs-
klatring for
#eventtekniker
#bestået
#euc
#nord

 annareinholdt
Starting with
the basics
#KTS

 **houseof-
technology**
Der arbejdes
seriøst med hard-
wareopbygning
og service i
GF2 på data og
kommunikations-
uddannelsen
#mercantecviborg

”Jeg kendte slet ikke til mulighederne”

RASMUS BRUDSØ er i gang med uddannelsen til VVS-energispécialist på TEC. Rasmus er med i projektet Unge Rollemodeller og bruger en del af sin fritid på at holde oplæg for elever i grundskolen, hvor han fortæller om sin egen baggrund og uddannelse og svarer på elevernes spørgsmål om erhvervsuddannelserne.

” DA JEG GIK i folkeskole, var erhvervsuddannelserne ikke noget, der blev snakket om. Der er heller ikke nogen i min familie, der arbejder inden for det område. Og eux'en fandtes slet ikke, da jeg skulle vælge ungdomsuddannelse. Så jeg kendte faktisk ikke rigtig noget til erhvervsuddannelserne.

JEG VIDSTE IKKE, hvad jeg skulle efter folkeskolen, men jeg kunne ikke rigtig sidde stille, så jeg røg på efterskole. På efterskolen var det helt klart

standard, at alle skulle på gymnasiet, så jeg kom på htx. Her fik jeg en idé om at læse til dyrlæge. Så kom jeg ind på studiet, og det var også super spændende. Men inden man fik set sig om, ville der gå syv år, før man kom ud og lave noget. Og jeg trængte bare til at komme ud og gøre noget, skabe noget. Men der er aldrig nogen, der har prikket til mig og fortalt om erhvervsuddannelserne.

JEG ENDTE MED at droppe ud. Og så startede jeg på uddannelsen til diplomingeniør. Som en del af den uddannelse skulle man prøve forskellige fag - tømrer, VVS osv. Så jeg prøvede

VVS-faget den vej igennem. Det var spændende! Og så læste jeg mere om det. Der var også mange muligheder for at uddanne sig videre og specialisere sig.

ERHVERVSUDDANNELSERNE har et forholdsvis dårligt ry. Det har jeg selv oplevet mange gange. Den almene holdning til håndværkere er, at det er de lidt hårde typer, som man ikke rigtig ved, hvad man skal gøre ved, og som ikke selv ved, hvad de vil. Der er selvfølgelig nogle hårde bananer imellem, men det er bare mennesker.

Og jeg synes egentlig, at det er spændende, at der er mange forskellige mennesker på erhvervsuddannelserne.

DE ELEVER, SOM jeg er ude ved som rollemodel, ved ikke noget om erhvervsuddannelserne. Og de har mange fordomme. Jeg går meget op i at gøre det klart, at det ikke er så farligt. Det er ikke kun de hårde typer! Og der er så mange muligheder og special

listfunktioner. Der er fx fire retninger bare inden for mit felt. Jeg roder faktisk ikke med toiletter. Det er vigtigt at udfordre de meget stereotype opfattelser af håndværkere. Tænk bare på de gamle tårne i København, de er jo vildt

» Tænk bare på de gamle tårne i København, de er jo vildt flotte – og det er jo blikkenslagere, der har lavet mange af dem

flotte – og det er jo blikkenslagere, der har lavet mange af dem. Det er der ikke mange, der tænker på.

UNGE ROLLEMODELLER ER et vildt godt koncept. Jeg tror virkelig på, at det kan gøre en forskel. Jeg kan besvare spørgsmål på en helt anden måde. Det giver noget andet, at det er unge mennesker, og at vi står i situationen lige nu og her. Det at være rollemodel er også en oplagt mulighed for udvikling af mig selv. Det kræver noget af én at stille sig op foran en stor forsamling elever. Og når man først lige har brudt isen, og man kommer i dialog med eleverne, så er det virkelig givende for mig.

JEG HAR NOK været ude ti gange nu, i både 7., 8. og 9. klasse. Jeg oplever, at jeg kan nedbryde mange af de fordomme, eleverne har. Fx også at piger ikke kan tage en erhvervsuddannelse. Men der er jo ikke nogen, der skal løfte 200 kg, vi har jo hjælpemidler. Og de almindelige arbejdsmiljøregler gælder også her.

ELEVERNE GÅR MEGET op i, hvornår man skal op, det spørger de tit om. Og så spørger de mig, hvor meget man tjener. De går meget op i kroner og øre. Så jeg gør noget ud af at fortælle om lærlingeløn, fx set ift. SU'en på andre uddannelser. Men jeg gør også meget ud af, at jeg ikke gør det for pengene. Jeg gør det, fordi jeg glæder

FOTO: PETER HELLES ERIKSEN

mig til at gå på arbejde hver dag – til at skabe noget.

JEG SYNES, AT det er vigtigt at fortælle om mulighederne for at læse videre efter en erhvervsuddannelse og om muligheden for at kombinere erhvervsuddannelsen med en gymnasial

uddannelse. Eleverne bliver overraskede over at se mig. Over, at jeg har gået i gymnasiet. Det virker, som om det er noget, de tager til sig. Åbenbart skal alle i gymnasiet i dag, men det er vigtigt, at de ikke har oplevelsen af, at det er et skridt tilbage, hvis man så tager en erhvervsuddannelse bagefter. ▀

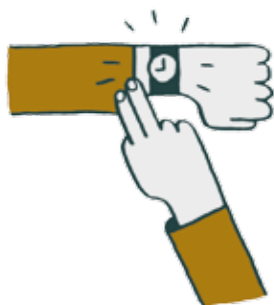
VERDENS BEDSTE FAGLÆRER

– det kan blive dig

Drømmer du om at være verdens bedste faglærer? Så få nogle gode råd til, hvordan du bliver det, fra lærer og udviklingschef for KTS Ulrik Bak Nielsen. Han er manden bag bogen *Verdens bedste faglærer - tips og tricks* og har her udvalgt sine egne 10 favoritter.

AF MARIA HOLKENFELDT BEHRENDT
KOMMUNIKATIONSKONSULENT

1. KOM TIL TIDEN

GØR EN SÆRLIG indsats for, at undervisningen går i gang til aftalt tid og ikke mindst til den tid, der står i elevernes skema. Det gælder både om morgenen og i løbet af dagen efter pauser. En faglærer, der altid eller ofte kommer halsende nogle minutter senere, end skemaet anviser, sender et uheldigt signal om forvirring, manglende engagement og useriøsitet til eleverne.

2. SKAB KLARHED

START DIN UNDERVISNING med at præsentere eleverne for din plan for dagen.

Både for den undervisning, de skal modtage, og for, hvad de konkret forventes at få ud af den. Hvad skal de lave? Hvad er målene? Hvad skal de lære? På den måde får eleverne en klar fornemmelse af, hvad der skal ske, og hvad der forventes af dem.

3. GØR REGLERNE SYNLIGE

HAR DU REGLER, som har betydning for din undervisning, skal de være synlige for eleverne. Regler, der kendes af eleverne, skaber tryghed. Uklare regler skaber forvirring og modstand. Må eleverne fx forlade lokalet uden for pauserne? Må de gå, når opgaven er løst og afleveret? Må de læse sms-beskeder i undervisningen? Osv. Du har som faglærer ansvaret for, at eleverne kender reglerne og ved, hvad der sker, hvis de ikke overholder dem. På den måde kan du undgå mange konflikter og sammenstød med elever.

4. GEM KOLLEGA-SNARKEN TIL PAUSEN

SAMTALER OG DISKUSSIONER med kolleger bør ikke finde sted i undervisningstiden – og slet ikke i undervisningslokalet. Selvom eleverne ser ud til at have deres opmærksomhed et andet sted, kan de sagtens følge nysgerrigt med. Især hvis jeres samtale handler om skole, elever eller kolleger.

5. GIV ELEVEN EN "KATTELEM"

GIV ALTID ELEVERNE mulighed for at komme ud af en konflikt med dig med værdigheden i behold. Som faglærer undgår

du ikke konfrontationer med elever, hvor du må irttesætte og træde i karakter som autoritet. Din irritation og frustration viser eleverne, at du også er et menneske, og at du og skolen har grænser, som eleverne skal respektere. Men du skal samtidig være opmærksom på at give eleven en mulighed for "genrejsning" og for at imødekomme din opsang. Eleven kan føle sig anklaget, krænket og ked af det, hvis ikke du tilbyder en mulighed for at genetablere balancen mellem jer.

6. GENTAG, GENTAG, GENTAG

ANTAG IKKE, AT eleverne har hørt, forstået eller lært noget, fordi du har sagt, skrevet eller vist det. Gentag dine og undervisningens pointer igen og igen. Gør det på en måde, så det opfattes som variationer snarere end gentagelser. Det kan du gøre ved at benytte varierende undervisningsmidler, materialer og præsentationsmetoder.

7. HOLD ELEV-KONFLIKTERNE UDE AF UNDERVISNINGSLOKALET

TAG ELEV-KONFLIKTER MED uden for værksteds- og undervisningslokalet. Bed eleven om at komme til dig i pausen. Få her talt med eleven om det, der er sket, og om, hvordan I kommer videre. En konflikt mellem en elev og dig er en sag mellem jer to. En elev, der oplever at støde sammen

med en autoritet, er i forvejen presset og kan nemt føle sig krænket. Du opnår kun at gøre ondt værre, hvis du udstiller eleven foran resten af klassen. Du risikerer samtidig at miste respekt blandt de øvrige elever.

8. SÆT DE SOCIALE RAMMER I KLASSEN

FORTÆL ELEVERNE, AT du har en holdning til – og regler for – hvordan man opfører sig og behandler hinanden. Forklar, at du ikke accepterer brud på disse regler. Som faglærer har du stor indflydelse på, hvordan klassen fungerer socialt, om eleverne trives, opfører sig ordentligt og i det hele taget agerer takt- og respektfuldt i omgangen med klassekammerater og dig.

9. GIV FEEDBACK

AFSÆT TID TIL at give eleven feedback. Allerbedst er den individuelle feedback, hvor du sidder sammen med eleven og gennemgår elevens arbejde. Er der tale om gruppearbejde, kan du give gruppen fælles feedback. Sæt tilstrækkelig tid af, så du kan nå rundt til alle elever. Konstruktiv kritik på elevernes arbejde er en vigtig del af deres mulighed for at lære og erfare. Og de elsker det.

10. VÆR SKOLENS AMBASSADØR

VÆR EN LOYAL repræsentant for skolen og uddannelsen i mødet med eleverne. Kollegiale konflikter, arbejdsbyrder, ledelsesudfordringer og meget andet kan sjældent

undgås som faglærer. Men frustrationer og utilfredshed hører til i kollegiale rum og på møder – ikke sammen med eleverne. Eleverne har brug for at vide, at du står inde for den institution og uddannelse, de møder på og har valgt. ▀

 Få flere råd på www.verdensbedstefaglærer.dk

PRESEFFOTO

3 SKARPE TIL ULRIK BAK NIELSEN

Hvordan bliver man verdens bedste faglærer?

Det gør man ved at forstå sin faglighed – forstå den som både en håndværksmæssig og pædagogisk faglighed kombineret med begejstring for begge dele.

Hvad gør den gode faglærer?

Definitionen på den gode faglærer har ganske meget at gøre med, at man har interesse i sit fag, vil eleverne, bruger tid på begge dele og i det hele taget gør sig umage med hele tiden at udvikle, forny og udfordre sine undervisningsmetoder.

Hvad ligger lige til højrebænet for faglærerne at gøre?

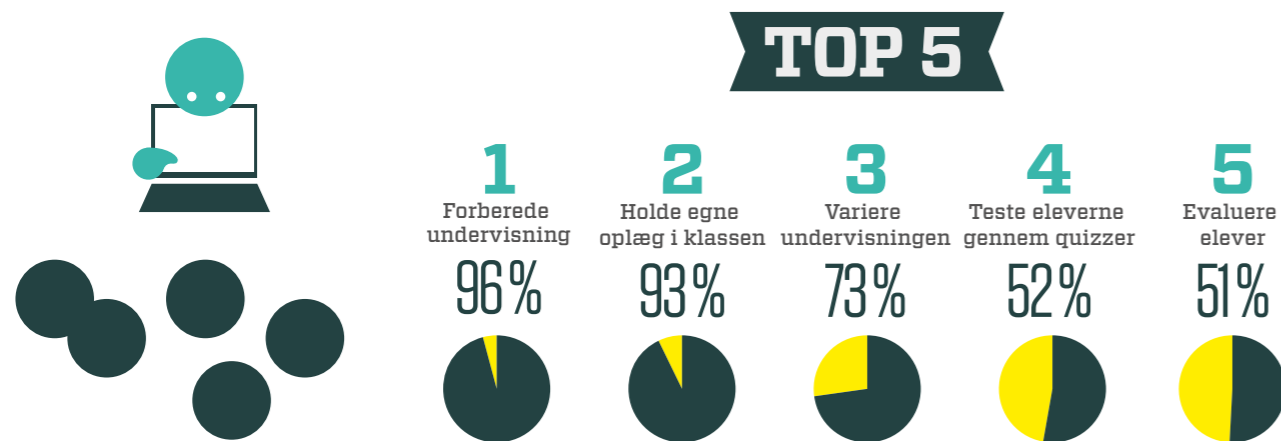
At sænke ambitionsniveauet. Hver eneste undervisningstime behøver ikke være unik. Det, eleverne har brug for, er som regel mest at få ro, tid til at arbejde med tingene og have en lærer, der er til stede. Genbrug har i undervisningssammenhænge stor værdi.

It udvider undervisningen

Brug it som et værktøj til at udvide traditionel undervisning med, lyder det fra evalueringskonsulent og redaktør af VOX Mille Katrine Petersen. Hun står bag en ny undersøgelse om it på ungdomsuddannelserne og har her udvalgt **fire vigtige pointer om brugen af it på erhvervsuddannelserne.**

AF CAMILLA MEHLSSEN
KOMMUNIKATIONSKONSULENT

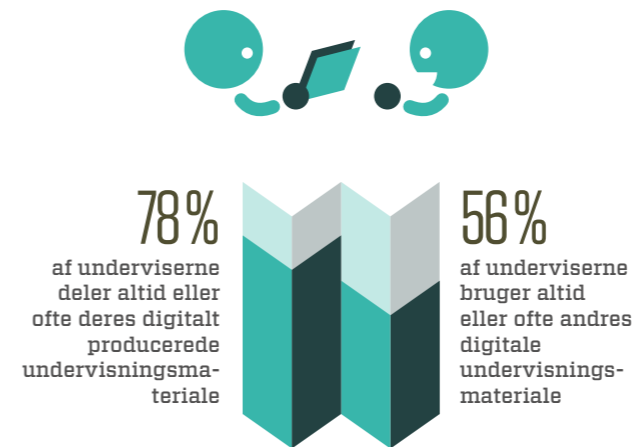
HVAD BRUGER UNDERVISERNE IT TIL?

”VI KAN I UNDERSØGELSEN se, at it primært bliver brugt i forbindelse med relativ traditionel undervisning. Men det er ikke nok at sætte strøm til tavleundervisningen, hvis man vil bruge it som løftestang for elevernes læring. Der er et stort potentiale i at bruge it til at udfordre den traditionelle undervisningsform, hvor alle elever får det samme. It kan også være et redskab til at differentiere undervisningen med. En elev, som har vanskeligt ved at modtage en instruktion, kan fx

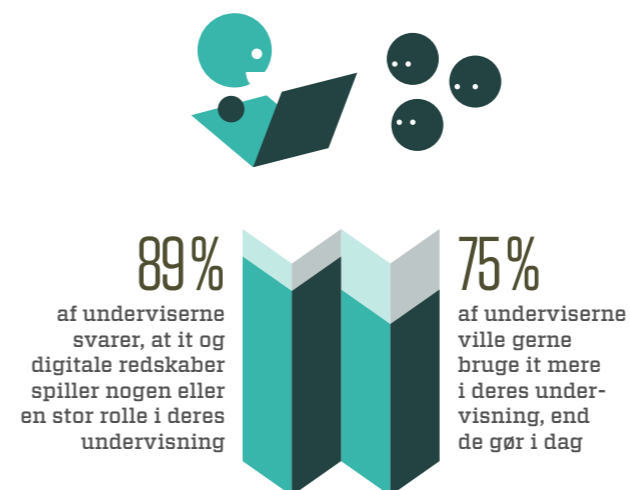
blive bedre klædt på til undervisningen ved at tilgå videomateriale forud for undervisningstimerne. En elev med et stort behov for repetition kan tilsvarende have glæde af digitale værktøjer, hvor fagligt stof kan gentages, indtil eleven føler sig sikker i stoffet. Hvis it skal bruges didaktisk, handler det om at tænke det som et værktøj i kassen, som man kan bruge til at gøre noget andet med og udvide undervisningen,” siger Mille Katrine Petersen.

UNDERVISERNE ER GODE TIL VIDENSDELING

”UNDERVISERNE PÅ EUD er generelt gode til at dele materialer og viden. De deler i højere grad deres undervisningsmaterialer med hinanden, sammenlignet med underviserne på de gymnasiale uddannelser. Vidensdelingen på EUD foregår især på faglige møder og teammøder. Det er absolut positivt, at der er en villighed til at dele og anvende andres materiale, så alle ikke skal opfinde den dybe tallerken hver gang. Underviserne er især gode til at dele deres eget materiale med andre. Det vidner om, at der allerede er gang i et opgør med den privatpraktiserende underviser og om en villighed til at gøre hinanden bedre,” siger Mille Katrine Petersen.

UNDERVISERNE ER POSITIVE OVER FOR IT

”VI KAN SE, at underviserne på EUD er positivt indstillede over for it – og de er mere positive end lærerne på de gymnasiale uddannelser med hensyn til at bruge it endnu mere. Det er ikke viljen, der mangler. Der mangler dog nogle understøttende elementer, for at underviserne kan bruge it i det omfang, de ønsker det,” siger Mille Katrine Petersen.

» Der er et stort potentiale i at bruge it til at udfordre den traditionelle undervisningsform, hvor alle elever lærer det samme

DE TRE STØRSTE BARRIERER

HVAD FORHINDRER DIG I AT BRUGE SÅ MEGET IT I UNDERVISNINGEN, SOM DU GERNE VILLE?

Jeg har ikke tid nok: 42 %

Der er ikke nok udstyr på skolen: 39 %

Eleverne har ikke tilstrækkeligt udstyr: 34 %

”DEN STØRSTE BARRIERE for at bruge it i undervisningen på ungdomsuddannelserne er mangel på tid. Tid er dog en langt større barriere for lærerne på de gymnasiale uddannelser end for underviserne på EUD. På EUD oplever underviserne til gengæld, at mangel på udstyr på skolen er et langt større båndspænd. Det er også interessant, at underviserne på EUD oplever mangel på udstyr blandt eleverne i langt højere grad end underviserne på de øvrige ungdomsuddannelser. Det siger noget om elevgrundlaget på EUD: Til trods for at man på mange skoler arbejder ud fra en ’bring your own device’-politik, så oplever underviserne det som et problem, at eleverne ikke har udstyr nok. Hvis man forudsætter, at alle elever har deres iPad med, bør man nok genoverveje det,” siger Mille Katrine Petersen.

Læs mere i EVA's kortlægning It på ungdomsuddannelserne, 2015

5 FAKTORER DER RYKKER DINE ELEVERS MOTIVATION

Stadig flere unge oplever manglende motivation i undervisningen. Camilla Hutter, områdechef for ungdomsuddannelse på Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), har undersøgt unges motivation og peger her på fem vigtige motivationsfaktorer.

GIV ELEVERNE ET POSITIVT PROJEKT MED AT UDDANNE SIG

NÅR UNGE tager en uddannelse, er det altid identitetsdannende. Det handler ikke kun om fag, men også om identitet og fremtidsovervejelser: Hvem er jeg? Hvad er jeg god til? Hvad vil jeg med mit liv? Derfor må læreren forholde sig til elevernes ambitioner – eller mangel på samme.

rykke sig, hvis de kan se, at uddannelse kan spille en positiv rolle i deres liv. Derfor er det vigtigt, at lærerne taler med eleverne om, hvilke interesser de har, hvad de gerne vil lære – og hvordan de kan komme til det.

➔ Jeg synes tit, når jeg har siddet i folkeskolen og har haft nogle timer, så har jeg tænkt, 'hvad fanden skal jeg bruge det her til?' (...) Her på SOSU-skolen har du kun om det, du skal bruge

GIV FEEDBACK, DER STYRKER ELEVERNES PROGRESSION

EN STÆRKT motiverende faktor er, at eleverne oplever at rykke sig læringsmæssigt. Det motiverer dem, hvis de pludselig kan mestre noget, de ikke kunne før. Hvis de tror på, de kan nå et mål, rykker de sig.

Det er vigtigt, at undervisningen er tilpasset de enkelte elevers forudsætninger. Det

handler for læreren om at give eleverne udfordringer tilpasset deres niveau og sætte konkrete mål, som eleverne kan forstå, og sikre, at eleverne oplever, de flytter sig i forhold til målet. Muligheden for feedback og støtte fra læreren er afgørende

for elevernes motivation. Feedback skal gå på både det faglige og det følelsesmæssige. Det er især vigtigt med feedback, der understøtter elevernes oplevelse af at rykke sig og mestre noget nyt samt deres følelse af at blive set og anerkendt.

GØR UNDERVISNINGEN ANVENDELSES-ORIENTERET

SPØRGER MAN unge, hvornår de oplever motiverende undervisning, lyder svaret ofte, at det er, når de skal lave et konkret produkt eller løse opgaver for kunder uden for skolen. Hvis eleverne er klar over, at de skal bruge deres viden til noget konkret, lærer de mere, end

hvis de bare får at vide, de skal læse stoffet.

Unge er i dag generelt mere fokuserede på at anvende viden end tidligere generationer. Det giver ofte ikke mening for dem at opdele undervisningen i teori og praksis. I stedet motiveres de af at lære teori,

som kan bruges i praksis. Erhvervsuddannelserne har gode forudsætninger for at lave en anvendelsesorienteret undervisning, fx ved at inddrage virksomheder i undervisningsplanen eller lave innovationsforløb, hvor eleverne får mulighed for at skabe nye løsninger eller produkter.

SKAB GODE LÆRINGS-FÆLLESSKABER

FOR ELEVERNE har det sociale miljø og deres sociale trivsel stor betydning for deres motivation for uddannelse. Det sociale og faglige fællesskab hænger tit sammen. Føler man sig som del af et fællesskab på uddannelsen, engagerer man sig mere.

Et godt socialt miljø handler ikke om at lave flere fredsbarer og

festes. Det vigtigste er at få de basale fællesskaber i hverdagen til at fungere. Derfor er det godt fra starten at etablere forpligtende læringsfællesskaber på holdet og i klassen, hvor alle

elever er inkluderet. Det skal betyde noget, om man kommer eller ej. Tilsvarende er det vigtigt med en god relation til lærerne. Læreren er ikke kun en fagperson, men også en kultur- og værdisætter, der har en enorm betydning for fællesskabet. Det betyder fx, at gruppedannelse bør ske i samarbejde med lærerne.

INDDRAG ELEVERNE

DEN SIDSTE motivationsfaktor handler om at have indflydelse på egen læring. Det er vigtigt, at eleverne oplever, at de bliver inddraget og har medbestemmelse, hvis de skal udvikle motivation og drivkraft. Eleverne er ikke modtagere af viden, men medskabere og ressourcepersoner.

Alle elever har noget at byde ind med. Inddrages eleverne ikke aktivt i udformningen af undervisningen, kan det føre til, at de "tjekker ud", fx ved at være på sociale medier eller decideret forstyre.

Giv eleverne valgmuligheder, fx ved at give dem mulighed for at vælge mellem forskellige

opgaver og arbejdsformer. Tag eleverne med på råd, og tal med dem om, hvad der er god undervisning. Så kan du bedre udnytte elevernes egne idéer og ressourcer – og styrke elevernes motivation.

MERE VIDEN

Camilla Hutter og Astrid Lundby:

Læring, der rykker

Læring, motivation og deltagelse – set fra elever og studerendes perspektiv.

Center for Ungdomsforskning, Aalborg Universitet 2014.

EVA

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

GØR EN
FORSKEL
MED

UNDERVISNINGSDIFFERENTIERING

14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 **28!**

Det kræver hele **28 BOGSTAVER** at stave til ordet undervisningsdifferentiering. Men hvad kræver det, for, at du kan omsætte det lange ord til hverdag på EUD? VOX giver dig inspiration til, hvordan du kan tilrettelægge en differentieret undervisning.

AF STINE BRYNSKOV
EVALUERINGSKONSULENT

RØD-GUL-GRØN. Cooperative learning. Vandhulspædagogik. Det er blot nogle af de mange forskellige metoder til undervisningsdifferentiering, der har set dagens lys. Og du kender dem sikkert allerede. Så hvad skal du med endnu en metode?

I DENNE ARTIKEL får du ikke én metode, men en række råd, der kan gøre en forskel for dine elever. VOX har udvalgt seks fokuspunkter, du med fordel kan holde dig for øje, når du som lærer skal tilrettelægge og gennemføre en undervisning, der tager højde for elevernes vidt forskellige forudsætninger.

1. Få viden om elevernes forudsætninger

Det er afgørende, at du som lærer har viden om elevernes forskellige forudsætninger og om, hvad de hver især bringer med sig ind i undervisningssituationen – både fagligt og

socialt. Der er mange veje til at få viden om eleverne. Her er nogle bud:

Screeninger og test ved begyndelsen af et forløb kan give værdifuld viden om elevernes faglige niveau.

Det kan opleves eksamensagtigt for eleverne, så vær bevidst om, hvilke spørgsmål du stiller til eleverne – og hvad formålet helt præcist er med det.

Observationer, imens eleverne arbejder, kan give et godt indblik i elevernes sociale og faglige kompetencer. Fordelen er, at du oplever eleverne i en naturlig arbejdsituation. Det kan være godt at have en observationsguide eller en notesbog, hvor du skriver de punkter ned, som du særligt skal have

» Læring kan være en lineær proces. Men den er ikke altid lineær, og man kan ikke altid forudsige præcist, hvad der er næste skridt i en læringsproces. Elevernes veje til læring er forskellige

Evalueringskonsulent Stine Brynskov

viden om, eksempelvis hvordan eleverne fungerer i gruppearbejde med andre.

Viden fra kolleger om, hvad der virker godt for hvem, er værdifuld viden. Prioritér pædagogisk sparring med hinanden. Dine kolleger oplever måske eleverne på en anden måde, end du gør. Så forhold dig åben og nysgerrig i dialogen med eleverne. Du kan altid blive klogere på dine elever.

Elevernes forskellige produkter er en kilde til løbende at få viden om elevernes faglige forudsætninger. Hvad enten der er tale om mundtlige fremlæggelser, skriftlige afleveringer eller faglige produkter, giver de dig indsigt i elevens kompetencer og progression.

2. Tydeliggør læringsmål

Elever lærer bedst, hvis målet er tydeligt for dem. Ved at have tydelige mål for de forskellige elever i dine undervisningsforløb (korte som lange) får du overblik over elevernes progression og mulighed for at justere undervisningen alt efter elevernes niveauer.

Som lærer kan du involvere

FOTO: JESPER RAIS

eleverne i arbejdet med at sætte mål og opstille forventninger til, hvad de hver især konkret skal have ud af et givet undervisningsforløb. Det kan styrke selvtilliden og give mod på at kaste sig ud i nye opgaver, at man ved, hvor man kommer fra, og hvor man skal hen. Med afsæt i tydelige læringsmål har du også mulighed for at inddrage eleverne i valg af indhold, metode og arbejdsform. Alle elever skal ikke nødvendigvis gennemgå nøjagtigt det samme indhold, selvom de arbejder med de samme læringsmål og har samme målpinde. Gør brug af de konkrete kompetencemål, der er for elevernes uddannelser og det fag, du underviser i.

Elevers motivation for at lære et bestemt fag kan være drevet af forskellige ting, bl.a. det at kunne mestre faget i sin helhed og at tage del i en faglig identitet. En vej til at styrke elevernes motivation er, når du som lærer formår at skabe koblinger mellem de enkelte mål til den større sammenhæng eller helhed.

Læringsmål gør det dog ikke alene. Bedst er det, når fokus på læringsmål går hånd i hånd med gode

relationer og et ressourcensyn på eleverne. Og nogle gange er der andre veje til læring end tydeliggørelse af læringsmål, fx når eleverne oplever at være i et flow.

I EVA's rapport om undervisningsdifferentiering fra 2014 fortæller en lærer, hvordan han har brugt SMART-modellen i sin dialog med eleverne omkring læringsmål – og til at koble teori og praksis sammen. Ifølge SMART-modellen skal alle mål, man sætter sig, være henholdsvis Specifikke, Målbare, Ambitiøse, Realistiske og Tidsbestemte.

3. Giv feedback og feedforward

Der er to forskellige typer feedback, som begge kan styrke den enkeltes læring. Den ene er tilbageskuende og har at gøre med den læring, som har fundet sted. Den anden, der går under betegnelsen feedforward, handler om, hvor eleven er på vej hen – hvad er de næste skridt? Og hvordan kan du som lærer bedst muligt understøtte elevens læring fremadrettet? Den tilbageskuende feedback, som gives på et produkt, man har lavet, eller en proces, man

MERE
VIDEN

I RAPPORTEN *Undervisningsdifferentiering på erhvervsuddannelserne* (2014) går EVA tæt på undervisningen på grundforløbene på fire forskellige erhvervsuddannelser og beskriver, hvordan lærerne arbejder med at differentiere undervisningen.

LÆRERNE I undersøgelsen har forskellige tilgange til undervisningsdifferentiering. En SO-SU-skole arbejder fx med medier i undervisningen, en jordbrugsskole arbejder ud fra en særlig "vandhulspædagogik", mens en tredje skole har holddeling på grundforløbet Mad til mennesker som ramme for differentiering.

I RAPPORTEN kan du finde en guide til, hvordan en erhvervsuddannelse kan styrke arbejdet med at differentiere undervisningen.

Hent rapporten på
www.eva.dk/ungdomsuddannelse

har været igennem, er vigtig, fordi det kan være motiverende for eleverne at blive bevidste om, hvad de har lært – og hvor meget de har ”rykket sig”. Det gælder, uanset hvilket fagligt niveau eleverne befinder sig på. Men den tilbageskuende feedback er ikke i sig selv en garanti for at styrke elevernes læring fremadrettet. Her er det nødvendigt at sætte ord på de næste små som store skridt på vejen imod elevernes læringsmål. Gerne i samarbejde med eleverne selv.

Overvej, hvordan du som lærer vil tilrettelægge din feedback og feedforward for og med eleverne. Feedback og feedforward bør knytte sig tæt til læringsmål og være konkret. Hav fokus på elevens udvikling og progression – frem for på elevens mangler. Det styrker motivationen, uanset om du taler med eleverne som en samlet gruppe, eller om du

taler med den enkelte elev. Selvevaluering kan også være en god måde at arbejde med at styrke elevernes læring på.

Lige så frugtbart det kan være for eleverne at få feedback fra dig, lige så frugtbart kan det være for dig som underviser at få elevernes feedback. Det kan medvirke til at styrke deres læring, at du systematisk inddrager deres blik på din undervisning og justerer, så den passer til de elever, du har. Elev-til-elev-feedback er virkelig effektiv,

» Lærerne tager hensyn. De behandler jo folk forskelligt for at behandle folk ens. Jeg tror, det er det system, de kører i. Det fungerer godt, synes jeg

Elev på fotografuddannelsen, KTS

men kræver også klare rammer og spilleregler.

4. Tal åbent om differentiering

Alle elever har behov for at høre til og ikke for at blive sat i kasser. Det er muligt at differentiere og gøre forskel, uden at nogle elever føler sig stempelt som ”de dårlige”, og andre ses som ”de gode”. Overvej, hvordan du taler med eleverne, for at undgå, at nogle føler sig stigmatiserede. Tal fx med eleverne om, at de har forskellige opgaver, arbejder i forskellige tempi osv. Det er bedst at tale åbent om de forskellige niveauer og opgaver, I arbejder med.

5. Sammensæt grupper - ud fra lighed og forskellighed

Arbejde i grupper kan understøtte elevernes læring og evne til at

samarbejde med andre. Derudover kan det styrke elevernes evne til at samarbejde med andre mennesker, hvilket i sidste ende er en forudsætning for at deltage i et demokratisk samfund. Endelig frigiver det lærerressourcer, når eleverne hjælper hinanden.

En måde at styrke den differentierede tilgang til eleverne på er ved at overveje, hvordan du sammensætter de bedste grupper i forhold til formålet. Grupper kan dannes på baggrund af enten lighed eller forskellighed. Fordelen ved at sammensætte grupper ud fra forskelligheder kan være, at man lærer meget af elever, som kan noget andet eller mere end én selv. Er det altid de samme elever, der får rollen som ”hjælperlærer”? Der er ikke én rigtig måde, og du kan med fordel veksle mellem de to typer af gruppedannelse. Det afgørende er, at du

sammensætter grupperne bevidst med tanke på, hvilke mål der er for undervisningen, og hvordan de bedst muligt nås.

6. Planlæg sammen

At være sammen i lærerteamet om undervisningsplanlægningen og tale om de forskellige elevers behov kan være en vej til at styrke en differentieret undervisning. Når I samarbejder om at planlægge undervisningen, kan det være en god idé at have en fælles platform at tale ud fra. På EMU'en kan I fx finde inspiration til at styrke arbejdet med undervisningsdifferentiering i forbindelse med jeres drøftelser og planlægning. I kan i fællesskab sætte fokus på de forskellige elementer, en differentieret undervisning består af, og planlægge helhedsorienterede forløb på tværs af fag. ▬

Fakta om undervisningsdifferentiering

Med EUD-reformen er der kommet et større fokus på undervisningsdifferentiering og niveaudeling, som skal understøtte, at flere elever løftes til højere niveauer end de obligatoriske, og at eleverne bliver så dygtige, som de kan.

Undervisningsdifferentiering er et princip, der indebærer, at undervisningen tager hensyn til den enkelte elevs behov og forudsætninger for at lære. En differentieret undervisning er forudsætningen for, at alle elever lærer mest muligt, men ikke nødvendigvis det samme – eller lige meget.

- At differentiere betyder: ”At gøre forskel”.
- Undervisningsdifferentiering er *ikke* én metode – men en tilgang til dét at undervise.
- Undervisningsdifferentiering rummer forskellige metoder og forskelligt indhold.
- Undervisningsdifferentiering har også til hensigt at fremme et godt socialt læringsmiljø.
- Undervisningsdifferentiering styrker motivationen – det giver succesfølelse at opleve, at man rykker sig.

Der findes overordnet tre forskellige måder at tale om differentiering på:

1

ORGANISATORISK differentiering, som også kaldes ydre differentiering eller elevdifferentiering. Det henviser til de situationer, hvor eleverne deles ind i hold, alt efter hvilke faglige niveauer de skal nå. Det er altså ikke undervisningen, som bliver differentieret, men derimod eleverne, som bliver differentieret.

2

UNDERSVINGSDIFFERENTIERING, som også kaldes pædagogisk differentiering. Det er, når du inden for et hold eller en klasse arbejder med de samme mål, men differentierer metoderne og indholdet ud fra elevernes forskellige forudsætninger.

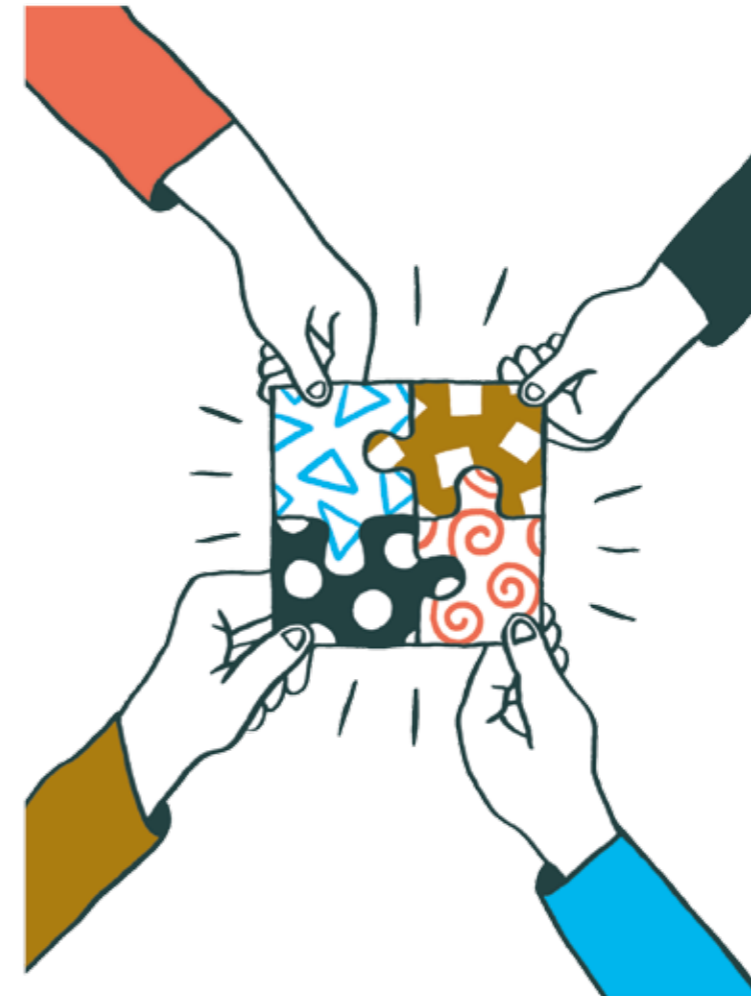
3

NIVEAUDELING, hvor undervisningen er tilrettelagt, så eleverne inden for

én klasse eller ét hold har mulighed for at opnå mål på forskellige faglige niveauer. Formålet med niveaudeling er, at eleverne skal lære så meget som muligt, også når rammerne for at dele dem op på baggrund af niveauer ikke er til stede. Ved at arbejde bevidst med niveaudeling inden for ét hold vil man som lærer desuden udnytte, at elevs læring ikke er lineær og nogle gange sker i uforudsigelige ryk.

Find mere inspiration på EMU – både til konkrete undervisningsforløb og til undervisningsdifferentiering: emu.dk/omraade/eud Se fx podcast om differentiering fra SIP3 (Skoleudvikling i Praxis) med Karin Svejgård, Steen Beck og Pernille Hjernov.

ELEV-VOXPOP

Hvad er en god underviser?

Og hvad betyder det, at lærerne gør forskel?

Tre elever fra fotografuddannelsen på KTS siger:

» Det gode ved, at lærerne gør forskel, er, at de tager udgangspunkt i, hvad der er bedst for dig

» Lærerne tager hensyn. De behandler jo folk forskelligt for at behandle folk ens. Jeg tror, det er det system, de kører i. Det fungerer godt, synes jeg

» Det er rart at føle, at lærerne snakker sammen. Så ved man, at der ligesom er lidt styr på det

» Det er meget rart, når der er en lærer, der bare siger det, som det er, i stedet for at pakke det ind. Vi skal jo ud til kunder på et tidspunkt, så det er meget rart at få at vide, at det bare er sådan

» De sagde til os på grundforløbet: Lad være med at have nogen hemmeligheder for hinanden, det bider sig selv i roven til sidst

» Lærerne skal jo kunne motivere personerne på den rigtige måde. Så de skal være rigtig gode menneskekendere

» Lærerne siger også: 'Du kan gøre det her bedre'. Det skal være konstruktiv kritik. 'Det er det her, du mangler, og så kan du gøre det her i stedet for'

To par øjne giver mere end dobbelt læring

Et godt professionelt fællesskab giver bedre undervisning – og mere læring. Læs her, hvad du kan få ud af at **arbejde i teams** og dele viden om dine elever med kollegerne.

AF CAMILLA MEHLSSEN
KOMMUNIKATIONSKONSULENT

HVORDAN FÅR DU viden om dine elevers læring? Søger du svar i den internationale forskning, vil begrebet ”professionelle læringsfællesskaber” formentlig dukke op. Begrebet vinder i stigende grad indpas i Danmark, hvor Thomas Albrechtsen er en af dets bannerførere.

”Et professionelt læringsfællesskab handler om at få elevernes læring og lærersamarbejdet i højsædet,” siger Thomas Albrechtsen, docent ved University College Syd, ph.d. og forfatter til bogen *Professionelle læringsfællesskaber* (2013). Han forsker i lærersamarbejde på skoler og ungdomsuddannelser.

”Det at være professionel lærer er ikke noget, man alene bliver ved at undervise som et håndværk. Det er lige så meget det at reflektere over sin undervisning sammen med andre,” siger han.

Lærere må afprivatisere

En lærers fornemste opgave er at vide, om eleverne lærer det, de skal lære. Ifølge Albrechtsen kræver det, at erhvervsuddannelserne må sige farvel til den privatpraktiserende lærer, der vil arbejde alene – og goddag til det professionelle læringsfællesskab. Lærere og ledere må arbejde sammen og undersøge, hvad der skaber læring hos den enkelte elev.

”Læreren må afprivatisere sin praksis og spørge sig selv: ’Hvordan kan jeg over for mine kolleger vise det, jeg gør – og det, eleverne gør?’ Samarbejdet bør dreje sig om, hvordan lærerne kan vide, hvordan eleverne lærer noget – på egen hånd og sammen,” siger han.

En grundpille i et professionelt læringsfællesskab er, at det, lærere gør uden for klasseværelset, kan være lige så vigtigt som det, lærere gør i undervisningen. Samarbejde med lærerkolleger har nemlig stor betydning for elevernes læring.

Der er mange måder, man kan dele viden om eleverne på. En mulighed er at observere hinandens

undervisning, men det kan være tidskrævende i en travl hverdag. Man kan også bruge en videooptagelse for at se undervisningens forløb, inddrage forskellige former for elevdata på teammøder eller udvælge eksempler på elevopgaver, som lærerne kan diskutere sammen, fx: Hvordan kan vi se tegn på læring? Hvordan kan vi give feedback?

Alene i teams

Langt de fleste erhvervsskoler organiserer i dag lærerne i teams omkring en gruppe af elever. Men teamorganisering fører sjældent til et samarbejde om indholdet i undervisningen, og den enkelte lærer ser ikke nødvendigvis sig selv som en del af et team, hvor man bruger hinanden som didaktiske og pædagogiske sparringspartnere. Det viser EVA’s undersøgelse *Pædagogisk ledelse på erhvervsuddannelserne* (2014), og den tendens kan Thomas Albrechtsen genkende.

”Teamorganisering er blevet mere almindeligt på ungdomsuddannelserne. Men det er begrænset, hvor meget lærerne diskuterer undervisning og elevernes læring på teammøderne. Læreren står stadig alene med ansvaret for sin undervisning og gør de fleste erfaringer med undervisningen alene. Hvis nu du kun underviser alene, så udvikler du dig ikke på samme måde, som hvis du sparrer med kolleger,” siger Thomas Albrechtsen.

Klar struktur og ledelse

Et professionelt læringsfællesskab er ikke nødvendigvis det samme som et team. En skole kan også være et professionelt læringsfællesskab, fortæller Thomas Albrechtsen, der opfordrer til at tage idéen om det professionelle læringsfællesskab med ind i den nuværende teamstruktur. Et godt professionelt læringsfællesskab er ikke muligt uden strukturer til det. Derfor er det en klar ledelsesopgave at få erhvervsskolerne til at fungere som professionelle læringsfællesskaber.

”Jeg synes, det kunne være interessant, hvis skolerne beskrev sig selv som et professionelt læringsfællesskab. Det siger mere om, hvad det handler om. Jeg vil ikke entydigt sige, at vi nu ikke længere skal tale om teams. Vi skal tage idéen om professionelle læringsfællesskaber ind i de nuværende teams og sikre, at det er det, ledelsen vil med teams. Teams skal fx ikke bruges som et sted, hvor en teamkoordinator informerer om, hvad ledelsen nu vil have, de skal arbejde mere med. Tænk teams som et professionelt læringsfællesskab. Så får man et nyt fokus,” siger Thomas Albrechtsen. ▀

FOTO: JESPER RAIS (CAMPUS VEJLE)

MERE VIDEN

Teamorganisering handler mest om praktisk planlægning og fører sjældent til et tæt lærersamarbejde om indholdet i undervisningen. Det viser EVA’s undersøgelse *Pædagogisk ledelse på erhvervsuddannelserne*.

Man får mere fokus på eleverne ved at arbejde i teams, hvor man ellers nemt kan få fokus bare på sin egen undervisning

Lærer

Lærerne og lederne i undersøgelsen omtaler teamorganisering positivt. Et effektivt teamsamarbejde kræver, at lærerne arbejder tæt sammen efter et fælles didaktisk grundlag.

Vi deler også undervisningsmateriale. Har jeg lavet noget, er det ikke mit. Det er vores

Lærer

Undersøgelsen viser, der er et stort behov for, at ledere bliver mere synlige i lærerteamene.

Kilde: EVA: *Pædagogisk ledelse på erhvervsuddannelserne*, 2014.

Skab rum og tid til teamsamarbejde

Skolen **Hansenberg** i Kolding har mange års erfaring med at arbejde i lærerteams. Hvornår virker samarbejde godt, og hvad kræver det af lederne? VOX har talt med Carsten Schmidt, skolechef for Hansenbergs brancheskole Designia.

AF CAMILLA MEHLSSEN
KOMMUNIKATIONSKONSULENT

Hvorfor er teamsamarbejde vigtigt?

”Teamorganisering er en måde at tage livet af den privatpraktiserende lærer, der tidligere var fremherskende, på. I dag er der mere samarbejde på Hansenberg. Vi mener, vi kan lave bedre undervisning ved at lade lærerne

arbejde tæt sammen og løfte hinanden. Med reformen er lærerne også rykket tættere sammen om fælles undervisningsmaterialer, og de går i højere grad ind og ud af hinandens undervisning og får fælles kompetenceudvikling.”

Hvor meget bestemmer ledelsen over teamsamarbejdet?

”Der er ingen tvivl om, at vi på Hansenberg har et ønske om – og teamet har en styrke i

» Vi mener på Hansenberg, vi kan lave bedre undervisning ved at lade lærerne arbejde tæt sammen og løfte hinanden

Skolechef Carsten Schmidt

– at teamet kan tage beslutninger tæt på, hvor tingene skal udføres. Vi bliver i ledelsen nødt til at lade lærerne tage beslutninger og arbejde ud fra mål og resultater. Hvis vi kan lave selv-bærende teams, og hvis vi kan sætte teamene fri inden for en spilleramme, kan vi som ledelse arbejde mere med retning og udvikling – og være med inde, hvis der fx er konflikter.”

Kan du give et eksempel på, hvad teamet i højere grad bestemmer i dag?

”Det kan fx være feedback. Det skal ikke være defineret af en overordnet struktur. Tidligere var den pædagogiske leder meget styrende omkring det at give feedback. Teamene har behov for diskussioner af, hvordan man skaber den bedste læring.”

Er jeres teams i dag selv-bærende?

”Det er kun få teams, der er nået til at være selv-bærende. Det er heller ikke nødvendigvis målet for alle vores lærerteams. Det er anderledes end tidligere, hvor man på Hansenberg havde det selv-bærende team som ideal for alle. Men vi har fundet frem til, at den samme model ikke passer til alle teams. Et team kan også ændre form. Vi har set, at et selv-bærende team kan kollapse pludseligt, så et team er ikke en konstant størrelse.”

Hvad skal der til, for at teamsamarbejde fungerer?

”Et godt samarbejde kræver stor kontinuitet i teamene, og at man som leder støtter rigtig meget op om teams. Det kræver, at man respekterer hinandens forskelligheder. Lærerne kan være usikre på at stille krav til hinanden eller give kritik af undervisning.”

Har du et godt råd til teamsamarbejde?

”Skab rum til teamsamarbejde, hvor I føler, det rykker og giver noget til jeres arbejde. Sidste efterår begyndte vi på at skemalægge fast fælles

forberedelse i fire timer om ugen. Lederen må sikre, at lærerne har tid til at arbejde sammen, og at der er en klar struktur – fx mødestruktur – så man får skabt en årsrytme for teamsamarbejde og diskuterer med teamet, hvordan man får effektive møder.

Det er også vigtigt at få skabt en forståelse af de forskellige teamroller. Der skal ikke sidde fire opstartere i teamet; der skal også være en afslutter. Det er en vigtig lederopgave at skabe gensidig forståelse og respekt for, hvad vi hver især byder ind med.”

MERE VIDEN

Se eksempler på kollegasupervision i de to videoer **Reflekterende teams** og **Supervision** på video.hansenberg.dk

EVA UNDERSØGER EUD I 2016

Teamsamarbejde på erhvervsuddannelserne

Erhvervsuddannelsesreformen kalder på et tættere og stærkere samarbejde mellem lærerne. EVA undersøger, hvad der kendetegner lærernes teamsamarbejde på EUD, og hvordan skolerne bedst kan understøtte teamsamarbejdet, så det udvikler undervisningen.

Læring i praktikken på erhvervsuddannelserne

En meget stor del af en erhvervsuddannelse foregår i en praktikvirksomhed, men der er i dag begrænset viden om elevernes læring i praktik og om samspillet mellem det, eleverne lærer i hhv. praktik og skole. EVA ser bl.a. nærmere på, hvordan praktikvirksomheder understøtter et oplæringsmiljø.

Elev i den digitaliserede ungdomsuddannelse

Nye digitale læremidler vinder frem. Det stiller nye krav til elevernes kompetencer og undervisningssituationen. EVA undersøger, hvordan eleverne oplever brugen af it i undervisningen, og hvordan det påvirker deres oplevede læringsudbytte.

SKOLE OG PRAKTIK

Styrk sammenhængen mellem skole og praktik

Sammenhæng mellem skole og praktik er en vigtig faktor for elevernes læring. Skolerne kan styrke sammenhængen ved at lade eleverne arbejde med opgaver, der går **på tværs** af skole- og praktikperioder.

AF PERNILLE HJERMOV
CHEFKONSULENT

SAMMENHÆNG mellem skole og praktik styrker elevernes læring. Elever får det bedste uddannelsesforløb, når lærerne ved, hvad der foregår i praktikperioderne, og når de praktikanvarlige i virksomhederne ved, hvad der foregår på skolen. Men nogle gange er det overladt til eleverne selv at skabe sammenhæng – og det koster på elevernes motivation. Det viser EVA's evaluering af sammenhæng på erhvervsuddannelserne.

For mange elever er perioderne i praktikvirksomheden og arbejdet med praksisnære opgaver det, der motiverer dem til at tage en erhvervsuddannelse. Det er derfor vigtigt, at det er tydeligt for eleverne, hvad fordelene er ved, at uddannelsen består af både praktikperioder og skoleperioder, der veksler med hinanden. Det at skabe en meningsfuld sammenhæng handler om at motivere eleverne til at blive på uddannelsen. Det handler også om at synliggøre undervejs over for eleverne, at uddannelsen er en helhed, og at der er nogle, der har det samlede overblik over, at eleverne lærer det, de skal, og når de kompetencemål, der gælder for uddannelsen.

» Det er godt med praktikum, som er med til at sikre sammenhæng mellem skole og praktik. Eleverne har nu en anden tilgang til skolen end før. De vil rigtig gerne komme på skolen og lære nyt. De synes, det er spændende. De møder heller ikke fordommene, som de gjorde før, om, at skolen ikke kunne bruges til noget. Og mester bruger skolen på en anden måde

Citat fra evaluering af sammenhæng mellem skole og praktik (lærer, bygningsmaler)

Sammenhæng kræver samarbejde

Der er stor forskel på, hvordan erhvervsskolerne og de forskellige uddannelsesretninger arbejder med at skabe sammenhæng mellem skole og praktik. Kravene er også forskellige fra uddannelse til uddannelse. Men det gælder alle skoler og uddannelser, at sammenhængen kan styrkes i samarbejde med praktikvirksomhederne. På nogle skoler er der en opfattelse af, at virksomhederne ikke er interesserede i at samarbejde med skolerne. EVA's evaluering af sammenhæng mellem skole og praktik viser dog, at mange virksomheder efterspørger tættere kontakt til skolerne. 50 % af virksomhederne vurderer, at de i høj eller nogen grad har behov for yderligere dialog med skolen om deres elevs faglige udvikling, og 55 % af virksomhederne vil gerne vide mere om, hvad eleven lærer i skoleperioden.

Opgaver på tværs

En måde at styrke sammenhængen mellem skole og praktik på er at lade eleverne løse opgaver, som går på tværs af skole og praktik, og som lader eleverne bringe deres læring fra begge arenaer i spil. De næste sider indeholder eksempler, der viser, hvordan skolen kan være i kontakt med virksomhederne ved fx at vurdere elevens arbejde i fællesskab eller formulere en opgave, som eleven kan løse i praktikvirksomheden. Det kan også handle om, at virksomhed og skole kommunikerer gennem de praktikerklæringer eller logbøger, som det faglige udvalg har udarbejdet. Den viden kan lærerne på skolen bruge, når de planlægger undervisningen. ▀

BEDRE SAMMENHÆNG

Med erhvervsuddannelsesreformen er kravet om, at eleverne skal kunne se en sammenhæng mellem skole og praktik, blevet skærpet.

EVA udgav i 2013 en evaluering med fokus på sammenhængen mellem skole og praktik. Evalueringen viser, at eleverne finder det vigtigt, at der er en sammenhæng mellem det, de lærer i skolen, og det, de foretager sig i praktikperioderne. Eleverne giver i evalueringen udtryk for, at de oplever en sammenhæng, når lærerne ved, hvad de har lært i en praktikperiode, og følger op på den viden i undervisningen. Samtidig er det en vigtig opgave for skolerne at ruste eleverne til at tale med de oplæringsansvarlige i praktikvirksomhederne om deres uddannelse og sammenhængen mellem skole og praktik.

MERE VIDEN

Sammenhæng mellem skole og praktik
EVA 2013

Inspirationsmateriale til en tæt kobling mellem skole og praktik
EVA 2015

1. EN OPGAVE FRA PRAKTIKKEN MED PÅ SKOLEN

KARLS PRAKTIKUM

KARL KOMMER IND på teknisk skole. Hans anden skoleperiode på hovedforløbet på maleruddannelsen begynder i dag. Han har allerede sendt skolen nogle billeder af et kontorlandskab, han har været med til at male i det malerfirma, hvor han er i praktik. Han skal i gang med sin såkaldte praktikumopgave, som er en obligatorisk del af bygningsmaleruddannelsen. Her er det meningen, at man skal arbejde videre på skolen med noget af det, man har lavet i praktikken.

PÅ SKOLEN REKONSTRUERER Karl en del af det rum, han har taget billeder af. Den opgave, han har fået af sin faglærer, er at dekorere rummet, som han forestiller sig, det ville se ud i et andet land. Karl har valgt Italien, fordi det her er mere almindeligt at bruge en masse farver og dekorationer. Han vælger, at rummet skal være blå, og at der skal lægges noget marmorering på. Det er noget, han aldrig prøver, når han er ude og male opgaver for sin mester. Der skal det hele for det meste bare være hvidt.

DE ANDRE ELEVER på Karls hold har også lavet praktikumopgaver, og skolen har inviteret praktikvirksomhederne ind på skolen for at være med til at bedømme arbejdet. Da Karls mester kommer hen for at se på det, Karl har lavet, er hans faglærer der også. De taler alle tre om, hvordan opgaven er løst, hvilke teknikker Karl har lært, og hvad han skal øve sig mere på. De får også talt om, at når Karl er tilbage i praktikken, kan han komme med, hvis de skulle være så heldige, at der bliver bestilt nogle lidt mere avancerede dekorationer, så han kan prøve at lave det for en rigtig kunde.

DET BEDSTE VED praktikumopgaven er for Karl, at han har en oplevelse af, at skolen og praktikvirksomheden sammen har styr på hans uddannelse, og at han måske får mulighed for at prøve nogle flere forskellige slags opgaver, når han er tilbage i sin praktikvirksomhed.

2. EN OPGAVE FRA SKOLEN MED UD I PRAKTIKKEN

KARENS KOMMUNIKATIONSANALYSE

KAREN SKAL UD i anden praktikperiode i sin praktikvirksomhed. Hun er i gang med en kontoruddannelse og har fået en plads i en af de store virksomheder i byen. Skolen har talt med hendes oplæringsansvarlige i virksomheden, to måneder inden hendes anden praktikperiode skulle starte igen. Virksomheden og skolen har aftalt, at Karen godt må bruge noget af sin tid i praktikperioden til at lave en analyse af virksomhedens kommunikationsstrategi og komme med bud på, hvordan kommunikationen i virksomheden kan blive endnu bedre. Det passer Karen rigtig godt, for de har netop arbejdet med virksomhedskommunikation i hendes seneste skoleperiode.

KAREN BRUGER NOGLE timer i de første to uger af praktikperioden til at undersøge, hvilken kommunikationsstrategi der er i virksomheden. Hun læser de relevante papirer og laver et interview med kommunikationschefen. Hun skriver et kort notat om det, hun har set. Notatet er bygget op efter nogle punkter, som hendes lærer på skolen har givet hende. Det er en god hjælp, da hun skal skrive. Hun er med til et møde med kommunikati-

» Det er et stort arbejde at tilrettelægge opgaver, så de dels passer til arbejdet i den virksomhed, eleven er i, og dels giver eleven noget konkret at arbejde med. Men når det lykkes, er det en rigtig god mulighed for at give eleverne en erfaring med, at det, de lærer på skolen, også kan bruges ude i virkeligheden

Citat fra en projektleder, der har arbejdet med at give administrationselever en opgave med ud i deres praktikvirksomhed

onschefen og en af de medarbejdere, der til daglig tager sig af kampagner og reklamefremstød. Selvom Karen er ret nervøs inden mødet, synes hun, at det er en spændende snak, hvor hun får mulighed for at fortælle, hvad hun har set. Hun fortæller også, at hun har tænkt på, at virksomheden

kunne lave en sjov konkurrence om et af de nye produkter. Det kan være en måde at få gjort unge som hende selv og hendes kammerater nysgerrige efter et nyt produkt på.

DA KAREN KOMMER tilbage på skolen, fremlægger hun sin opgave for klassen. Det gør de andre, der har lavet en opgave i deres praktikvirksomhed, også. Alle synes, det er en rigtig god måde at få et billede af, hvilke ret forskellige steder de hver især er i praktik, på. Samtidig har de en oplevelse af at have brugt noget af det, de har lært på skolen, på en lidt anden måde ude i deres praktikvirksomhed, end de gør til daglig. ▀

Det bedste ved min uddannelse

Vi har bedt fire kendte stemmer fortælle om det bedste ved deres erhvervsuddannelse og om deres vision for fremtidens erhvervsuddannelser.

AF CAMILLA MEHLSEN
KOMMUNIKATIONSKONSULENT

KOKKEN René Dif

René Dif er tidligere musiker i popgruppen Aqua. I dag er han indehaver af Mastercooking.dk, tilbyder madkurser og har Difs Food Truck. I 2016 står han med sit svendebrev som kok i hånden.

Hvad er det bedste ved din uddannelse?

"Det bedste ved min uddannelse som kok er, at jeg er blevet glad igen efter rigtig mange år i limboland og søgen efter MIG, og hvad der gjorde mig lykkelig."

Er kokke de nye popstjerner?

"Det er min overbevisning, at popstjernekokken startede for lang tid siden, men at det er eskaleret drastisk med årene, hvor kokke er blevet mere kunstnere og

personligheder med hver deres måde at håndtere succes på. Kokkefaget er efter min mening vendt til det bedre, men har ikke set sit fulde potentiale endnu. Vi vil se flere popstjernekokke."

Har du et godt råd til undervisere?

"Brænd for det! Jeg brænder selv for det, jeg laver. Jeg tilbringer megen tid med at udvikle nye retter og sammensætninger med skarphed og kant, og mit engagement skulle gerne smitte af på deltagerne i mine madkurser."

Hvad er dit største ønske for erhvervsuddannelserne i fremtiden?

"Mit ønske for erhvervsuddannelser er, at de holder fast i den klassiske tilberedningsmetode og kunsten, samtidig med at de følger med tiden inden for gastronomiens udvikling og innovation og iværksætter. Og sidst, men ikke mindst motiverer ungdommen til at ville blive den bedste udgave af dem selv."

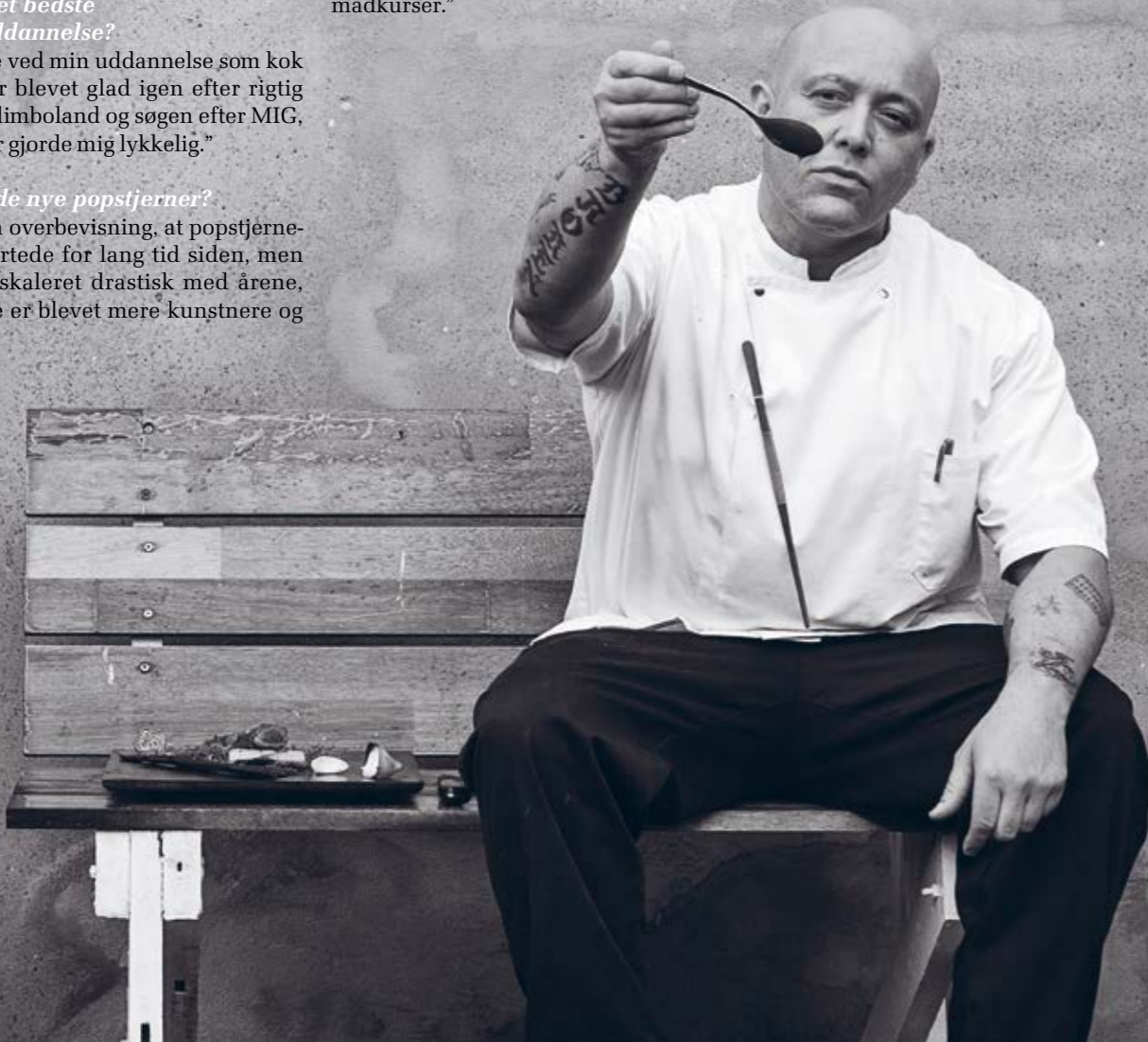

FOTO: SIMON CASPERSEN

FOTO: THOMAS DEGNER

GULDSMEDENE Line Hallberg og Jo Riis-Hansen

Line Hallberg og Jo Riis-Hansen er begge uddannede guldsmed og har sammen smykkefirmaet Line & Jo.

Hvad er det bedste ved jeres uddannelse?

"Det bedste er den opdragelse, der ligger i at tilegne sig et gammelt håndværk. At lære hele metoden bag guldsmedehåndværket og at lære at dechifrere håndværket. På den måde opnår man den tekniske kunnen, der sætter én i stand til at fabulere og udtrykke sig – og i sidste ende skabe et smukt produkt af høj kvalitet."

Hvad er det vigtigste, I har lært på uddannelsen?

"Det vigtigste er håndværket. At lære at forstå håndværket. Det vigtigste er ikke nødvendigvis at blive den bedste til at udføre håndværket – det bliver man først efter at have siddet med det i ti år. Det vigtigste er at forstå arbejdsgangene, som håndværket består af. Når man så har lært håndværket, kan man kobler design på bagefter."

Har I et godt råd til undervisere på erhvervsuddannelserne?

"Bliv ved med at få eleverne til at

forstå, at det vigtigste er at dyrke evnen til at fordybe sig i det, de laver, og at holde af processerne. Eleverne skal forstå, at for at blive rigtig dygtig skal man øve sig i mindst 10.000 timer. Det kræver tålmodighed, flid og ihærdighed at udvikle et varigt smykke.

Af samme grund vil det være godt at forberede eleverne på den produktionsvirkelighed, de vil møde efter endt uddannelse. Sådan at eleverne lærer at holde fast i deres håndværk i en virkelighed med udenlandske leverandører og prisbillige produktioner. Det er ganske enkelt vigtigt, at eleverne lærer at holde af de bagvedliggende processer – der er ingen hurtig vej til at lave et ordentligt smykke.

Derudover skal eleverne lære at opfatte guldsmedehåndværket som en gave. Det gamle, stolte håndværk er ligesom en stafet, de får lov til at holde i live og give videre til næste generation. Det stopper ikke ved én selv."

Hvad er jeres største ønske for erhvervsuddannelserne i fremtiden?

"At man holder liv i mesterlæren. Det er en utrolig vigtig del af uddannelsen, at man som lærling kan komme i lære på et mindre guldsmedeværksted, hvor man kan få lov til at snuse til mange teknikker og arbejdsgange. Det holder liv i faget. Jo flere forskelligartede områder man får kendskab til, jo dygtigere bliver man til sit fag."

MUREREN Mattias Tesfaye

Mattias Tesfaye er uddannet murer og medlem af Folketinget for Socialdemokraterne. Han elsker mursten og slår et slag for det gode håndværk og erhvervsuddannelser i sin roste bog *Kloge hænder*.

Hvad er det bedste ved din erhvervsuddannelse?

"Det bedste er, at murerfaget leverer kvalitet. Ordentlige huse i gode materialer. Det giver en glæde at aflevere kvalitative."

» Eleverne skal lære at opfatte guldsmedehåndværket som en gave. Det gamle, stolte håndværk er ligesom en stafet, de får lov til at holde i live og give videre til næste generation

Har du et godt råd til undervisere på erhvervsuddannelserne?

"Husk, I er de første repræsentanter for faget, som mange unge møder. Hvis I udstråler stolthed, omhyggelighed og engagement, kan I virkelig gøre en positiv forskel."

Hvad er dit største ønske for erhvervsuddannelserne i fremtiden?

"Mit ønske er, at erhvervsuddannel-

serne finder sin plads som omdrejningspunkt for en dansk økonomi præget af kvalitet og stolthed."

Line Hallberg og Jo Riis-Hansen

PRESSEFOTO

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT (EVA)**
udforsker og udvikler kvaliteten
af dagtilbud for børn, skoler
og uddannelser.

**Vi leverer viden, der bruges
på alle niveauer - fra
institutioner og skoler til
kommuner og ministerier.**

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT
Østbanegade 55, 3. sal
2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11

E eva@eva.dk
H www.eva.dk

